

PŘINESE NOVÝ MINISTR I NOVÉ POJETÍ INKLUZE?

Školský rezort má opět nového ministra. Jednou z jeho prvních vyřčených myšlenek bylo kromě podpory vysokých škol a zajištění finančních prostředků pro všechny pedagogické pracovníky také přehodnocení realizace inkluzivního vzdělávání. Bylo by skutečně na čase, aby MŠMT začalo napravovat to, co zpackalo snahou po vyhovění požadavkům na politickou korektnost ve vzdělávání, jejíž dopady, jak dnes vidíme, jsou vůči mnoha dětem velmi nekorektní.

Do mé pracovny ve středisku výchovné péče se dostává obraz současného inkluzivního školství prostřednictvím dětí, které selhávají ve škole. Jde o jedince, kteří by mohli mít lepší výsledky, pokud by měli odpovídající podmínky pro svoje vzdělávání. Mám na mysli zejména děti tzv. hraniční, tedy na pomezí mentální retardace, nebo které už tuto pomyslnou hranici lehce překračují. V době, kdy tito žáci navštěvovali speciální školy a třídy, se výuce většinou nevyhýbali. Jenže teď bývají zařazováni téměř automaticky do běžných škol, v nichž díky nepřekročitelnému deficitu schopnosti abstraktního myšlení (to jim do hlav nepraví ani regiment asistentů) nezvládají probranou látku.

Riziko permanentního neúspěchu

Tito žáci bývají permanentně neúspěšní, učitelé se jim ve velkém kolektivu žáků nemohou potřebně věnovat a pouze jim dávají přes školní výsledky najevo, že jsou těmi nejhoršími. Důsledkem bývá, že děti začínají školu nenávidět a přestávají do ní chodit. K nám do střediska výchovné péče se dostávají v době, kdy už mají ne desítky, ale leckdy stovky neomluvených hodin a „škraloupy“ za hrubé chování vůči spolužákům i učitelům. Nechci je omlouvat, ale jak jinak dokážou na sebe upozornit? Na záškoláctví nasedají bezcílné toulky a mnoho z těchto dětí posléze končí v lůně asociálních part s trestnou činností a zneužíváním návykových látek. Zabývá se tím vůbec oddělení prevence na ministerstvu?

Jedním ze stěžejních problémů je, že školská poradenská zařízení nestihají včas vyšetřovat děti, a tím doporučovat školám různé formy podpůrných opatření. Tak se stává, že dítěti s hraničním či subnormním intelektem nemůže být do doby vyšetření a posléze vystavení

nutné dokumentace individualizován plán vzdělávání. Ono tak musí splňovat stejná kritéria jako dítě intaktní, tedy například učení se dvěma cizími jazykům. Dvěma cizími jazyky, když není schopné se naučit ani jazyk mateřský! A podobně nesmyslné nároky stojí před ním i v jiných předmětech. Samozřejmě pouze do doby, než poradenské zařízení vystaví patřičná doporučení. Nicméně od objednání v poradně po vyhotovení potřebného doporučení uběhne mnohdy i téměř celé pololetí. No a takový žák je dnes a denně vystavován permanentnímu neúspěchu, až jej to jednoho dne přestane bavit a škola přestane být jeho vyhledávanou destinací. Jedním z hlavních viníků je nesmyslně obsáhlá administrativa, kterou ani poslední novela vyhlášky příliš nezjednodušila.

Problém odborné nepřipravenosti

Jeden z největších problémů, které současné pojetí společného vzdělávání dětí intaktních a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami vyvolalo, je podle mého odborná nepřipravenost běžných učitelů vzdělávat prostřednictvím speciálněpedagogických metod. Aby pedagog získal kompetence pro speciální pedagogiku, musí absolvovat plnohodnotné studium, v němž si vybírá odbornost i v rámci speciální pedagogiky. Významně odlišně pracuje etoped s dětmi s poruchami chování, tyflopod s žáky se závažným zrakovým postižením nebo logoped s dětmi s poruchami řeči, surdoped se sluchově postiženými apod. Pokud se má přejít mezi specializacemi, je nutné doplnit si konkrétní odborné znalosti, které na základy speciální pedagogiky nasedají. A žádných 40 hodin školení. Ten, kdo toto vymyslel, vzdělávání skutečně nerozumí a MŠMT tato specifika nechápe. I to je důsledek stavu, že v nejvyšší rezortní instituci v podstatě dlouhodobě chybí

člověk, který by byl v dané problematice kompetentní. NÚV bez odborného dohledu to určitě není.

Určitě by pedagogická veřejnost uvítala, aby MŠMT konečně dostalo rozum a nastavilo legislativu tak, aby děti se speciálními vzdělávacími potřebami byly vpouštěny do systému, který jim dokáže efektivně pomoci, v němž by se mohly vzdělávat přiměřeným způsobem, přiměřenými metodami a formami práce. Neznamena to, že bychom měli vrátit všechny hraniční děti zpátky do speciálního školství. To by byl krok zpět. Stačilo by děti směřovat do takového typu školy, který by byl adekvátní jejich možnostem. Pokud je jim běžná škola schopna poskytnout odpovídající podmínky pro jejich vzdělávání, pokud takovou cestu zvolí jejich rodiče, proč ne? Měla by to být ale dohoda mezi školou a rodiči, protože oba mají odpovědnost za úroveň vzdělání, které se dítěti dostane.

Nehospodárné, neefektivní

Je především na rodičích, zda se jejich hraniční či lehce mentálně retardované děti budou vzdělávat v menších skupinách s odbornou péčí speciálního pedagoga ve třídách a školách pro ně určených, nebo ve školách běžných. A aby rodičům, kteří si oproti vyjádření poradny vzdělávání ve speciálním programu přejí, nikdo nevyhrožoval „sociálkou“. Ta by měla být naopak více akční u rodičů, kterým záškoláctví, a tedy nevzdělávání jejich dětí na srdci neleží a často jim ani nevádí, že jejich děti páchají činnost jinak trestnou.

Věřím, že pan ministr nezapomene na prověření finanční a odborné efektivity při realizaci společného (inkluzivního) vzdělávání. Že to současné je nehospodárné a neefektivní, to praxe dokazuje již nyní, ale bude dobré dopátrat se tvrdých dat. Jen bych se zdráhal šetrným pověřit Českou školní inspekci, jejíž vedení stávající model inkluze při svých kontrolách velmi prosazovalo a hlavně má pro tuto problematiku rovněž minimální odborné zastoupení. I když, koho chleba jíš, toho píseň zpívej.

Jiří Pilař,
speciální pedagog

